

Aasian jättiläisten nousu*

Iikka Korhonen
Tutkimuspäällikkö
Suomen Pankki

Kahden viime vuosikymmenen aikana maailmantalouden painopiste on siirtynyt selvästi idemmäksi etenkin Kiinan nopean talouskasvun ansiosta. Vuonna 2010 Kiina nousi maailman toiseksi suurimmaksi kansantaloudeksi, ja siitä oli tullut maailman suurin vientimaa jo vuotta aiemmin. Tässä kirjoituksessa käsittelem joitakin Aasian jättiläisvaltioiden taloudelliseen nousuun vaikuttaneita seikkoja sekä pohdin sitä, miten Kiinan ja mm. Intian kasvu muuttaa maailmantalouden rakennetta.

1. Palaammeko normaaliin?

Mikäli uskomme Maddisonin (2010) keräämiin historiallisiin aikasarjoihin eri maiden bruttokansantuotteista, Kiinan ja muiden Aasian maiden taloudellinen nousu merkitsee itse asiassa palaamista ennen 1800-luvun alkua vallinneeseen tilanteeseen. Maddisonin arvioiden mukaan Aasian osuus maailmantaloudesta oli selvästi yli puolet ainakin 1700 vuoden ajan ajan-

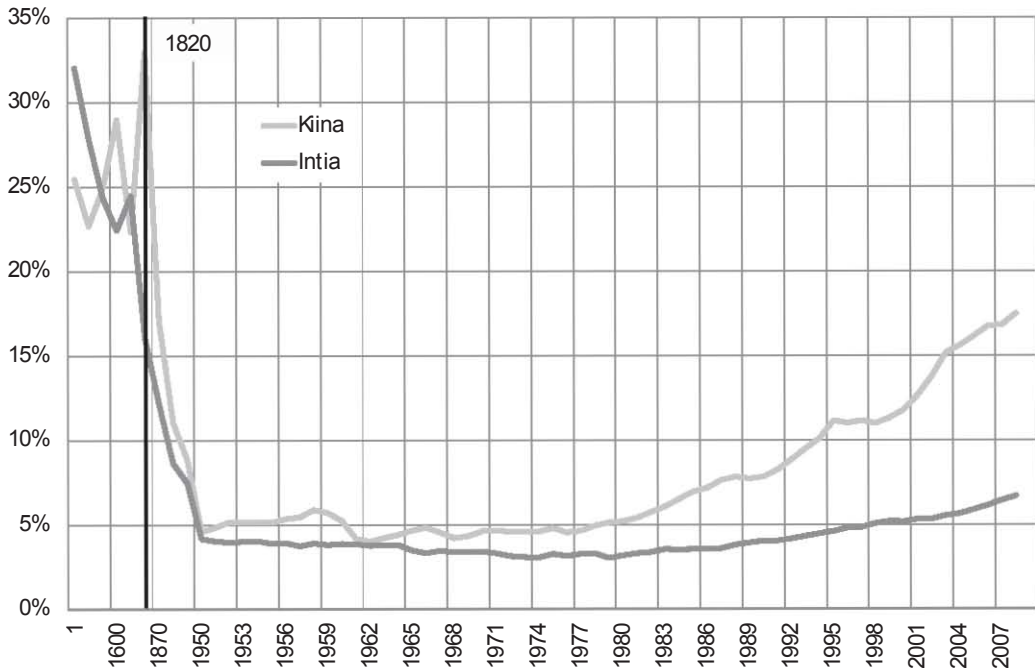
laskumme alusta lähtien (kuvio 1). Vasta teollinen vallankumous Isossa-Britanniassa, muissa Euroopan maissa ja myöhemmin etenkin Pohjois-Amerikassa muutti ratkaisevasti maailmantalouden painopistettä. Kiina ja Intia voivat kasvaa vielä merkittävästi suuremmiksi ennen kuin niiden suhteellinen koko maailmantaloudessa on lähelläkään 250 vuoden takaista tasoa. Käänteisesti tämä tulisi tietenkin merkitsemään mm. Euroopan ja Yhdysvaltojen suhteellisen aseman heikkenemistä.

2. Tuottavuus, investoinnit vai molemmat?

Mikä sitten on ollut Aasian maiden, tässä tapauksessa etenkin Kiinan, taloudellisen nousun takana? Ennen talousuudistusten alkua 1970-luvun lopussa kiinalaisten elintaso oli käytännössä samalla tasolla kuin 1950-luvulla. Esimerkiksi viljankulutus maaseudulla henkeä kohden laskettuna oli vuosina 1978–1980 jopa alhaisempi kuin 1955–1957 (Yueh 2010). Vuonna 1979 aloitetut rajoitetut talousuudistukset kiihdyttivät kuitenkin nopeasti koko

* Artikkelin perustuu Taloustieteellisen Yhdistyksen vuosikokouksessa 27.4.2011 pidettyyn esitelmään.

Kuvio 1. Kiinan ja Intian osuus maailman kokonaistuotannosta 1–2008

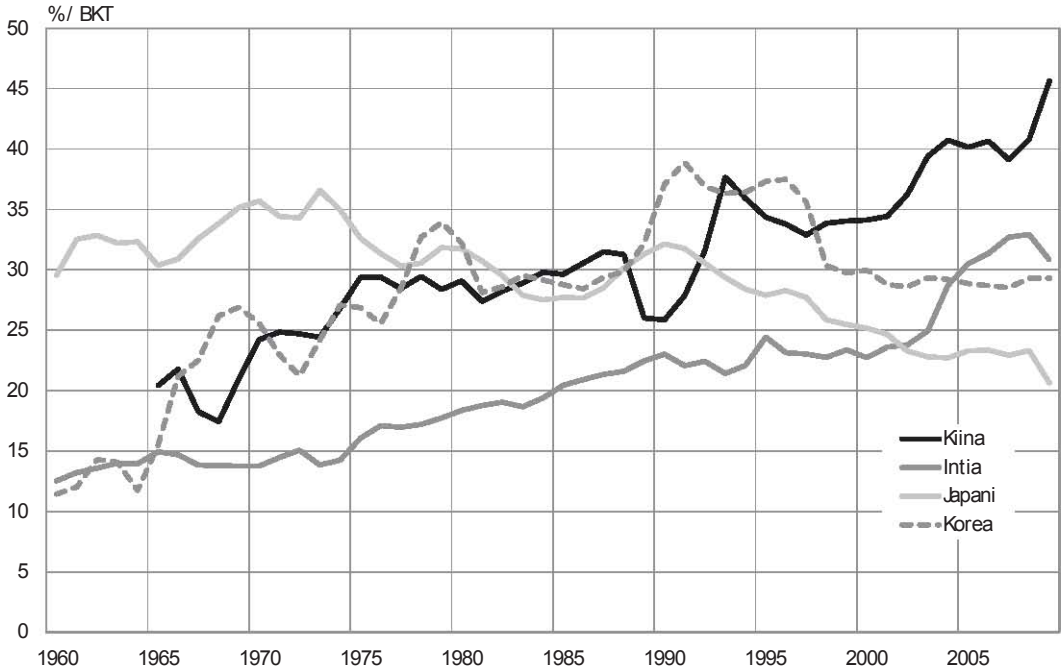
talouden kasvuvauhtia etenkin, kun talousuudistukset jatkuivat 1980-luvulla. Vuosikymmenen keskimääräinen bruttokansantuotteen kasvu oli yli 9 prosenttia vuodessa, ja kahden seuraavan vuosikymmenen aikana keskimääräinen bruttokansantuotteen kasvu oli jopa yli 10 prosenttia vuodessa. Markkinoiden sääntelyn vähentäminen, yksityisyrityläisyyteen kannustaminen ja avautuminen ulkomaailmalle johtivat siis hyvin nopeaan talouskasvuun.

Kiina ei tietenkään ole tässä suhteessa ainutlaatuinen maa, edes Aasiassa. Japanin, Etelä-Korean sekä joidenkin pienempien maiden taloudellinen nousu 1950-luvulta on myös ollut hyvin vaikuttavaa ja on osaltaan toiminut mallina Kiinan talouspolitiikalle. Suhteellisen kor-

kea investointiaste ja tuottavuuden kasvu nostivat elintasoja nopeasti. Erityisesti Young (1995) korosti investointiasteen nousua Itä-Aasian ”äskettäin teollistuneiden maiden” (Hongkong, Singapore, Etelä-Korea ja Taiwan) nousussa, mutta myös kokonaistuottavuus näissä maissa oli noussut.

Etenkin Kiinan taloudellinen nousu voidaan hyvin pitkälle selittää samoilla tekijöillä. Intian tilanne on jossain määrin toinen, koska taloudellinen kasvu on ollut hitaampaa kuin Kiinassa. Intian investointiaste onkin ollut alhaisempi kuin Kiinassa. On kuitenkin huomattava, että viime vuosien aikana myös Intian investointiaste on noussut yli 30 prosenttiin bruttokansantuotteesta (kuvio 2). Samaan ai-

Kuvio 2. Investointiaste prosentteina bruttokansantuotteesta, 1960–2009

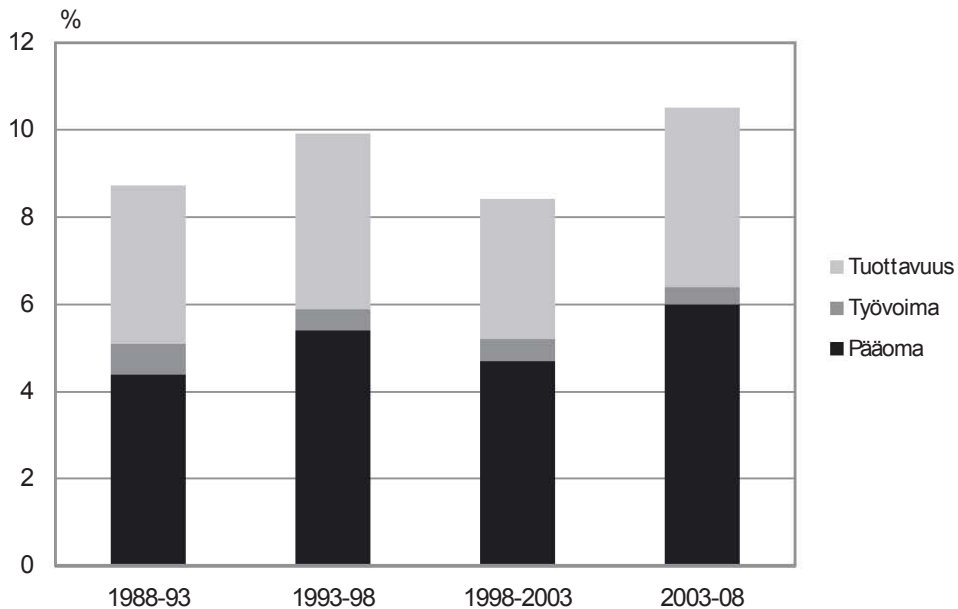
Lähde: Maailmanpankki, World Development Indicators.

kaan Kiinan investointiaste on noussut kuitenkin yli 40 prosentin! Lienee selvää, että Kiinan investointiaste ei voi pysytellä tällä tasolla kovin kauan. Osaksi investointien korkea taso kertoo valtion omistamien yritysten suurista investoinneista, joista päätettäessä taloudellisilla tekijöillä ei välttämättä ole paljon merkitystä. Esimerkiksi Dollar ja Wei (2007) ovat laske-neet, että valtion omistamien yritysten inves-toinnit ja niiden aiheuttamat vääristymät itse asiassa laskevat bruttokansantuotteen tasoa. Toisaalta yksityisissä yrityksissä pääoman tuotto on ollut hyvin korkea. Jossain vaiheessa inves-tointien tuotto kuitenkin laskee selvästi nykyistä alemmalle tasolle. Tässä yhteydessä on mielenkiintoista huomata, että Kiinan inves-

toinnit olivat vuonna 2010 jo yli neljä prosenttia koko maailman kokonaistuotannosta.

Osa Kiinan nopeasta talouskasvusta viime vuosikymmeninä voidaan siis selittää korkealla investointiasteella, mutta Kiinan talouden tehokkuus on myös noussut erittäin nopeasti. OECD (2010) arvioi Kiinan talouskasvuun vaikuttaneita tekijöitä vuosien 1988 ja 2008 välillä. Oheisesta kuviosta (kuvio 3) nähdään, että pääoman lisäyksen osuus talouskasvusta on ollut yli puolet vuodesta 1993 lähtien, mutta erityisesti viimeisten kymmenen vuoden aikana myös kokonaistuottavuuden osuus on ollut suuri, noin 40 prosenttia. Työvoiman muutok-sien osuus talouskasvusta on ollut suhteellisen pieni, vaikka työikäisen väestön määrä onkin

Kuvio 3. Kiinan bruttokansantuotteen kasvu ja osatekijöiden kontribuutiot, 1988-2008

Lähde: OECD.

kasvanut tarkasteltavalla ajanjaksolla. Näiden laskelmien mukaan Kiinan kokonaistuottavuus on kasvanut keskimäärin lähes neljä prosenttia vuodessa.

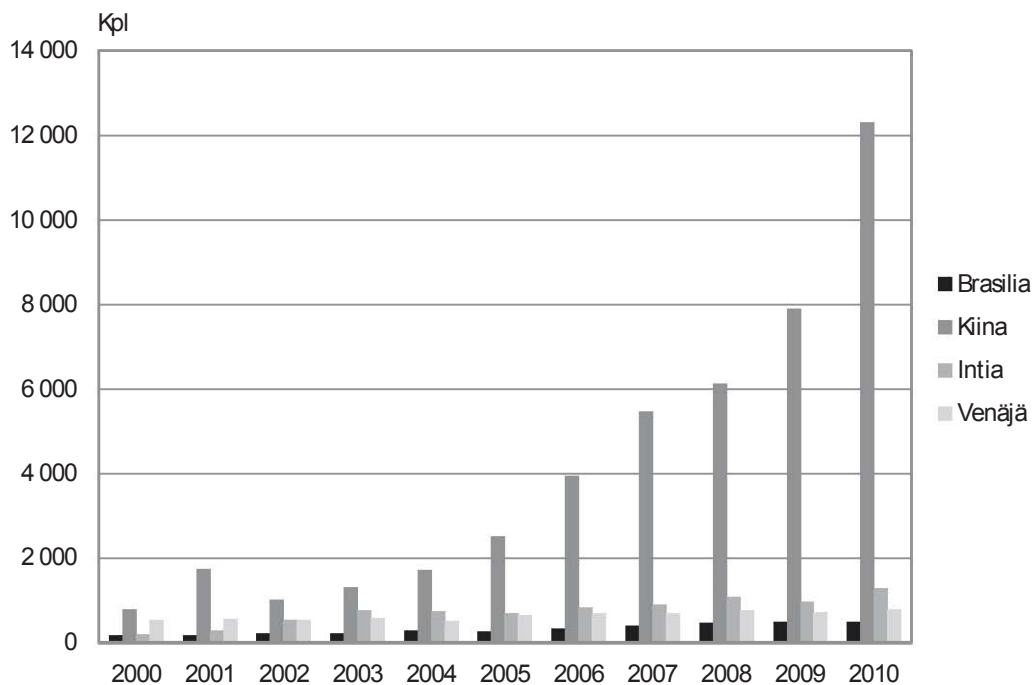
Myös Intiassa kokonaistuottavuus on kasvanut viime vuosikymmeninä, vaikka kasvu onkin ollut hitaampaa kuin Kiinassa. Das, Erumban, Aggarwal ja Wadhwa (2010) laskevat, että koko Intian talouden kokonaistuottavuus kasvoi vuosien 1980 ja 2004 välillä keskimäärin 1,3 % vuodessa, eli selvästi vähemmän kuin Kiinassa.¹ On mielenkiintoista huomata,

että Intiassa tuottavuuden kasvu palveluissa on ollut viime vuosikymmeninä nopeampaa kuin teollisuustuotannossa tai maataloudessa. Samalla ajanjaksolla työvoima kasvoi keskimäärin 4,1 % vuodessa ja fyysinen pääoma 5,8 %. Intian talouskasvu on siis nojannut suhteellisesti enemmän fyysisen pääoman lisäämiseen kuin tuottavuuden kasvuun. Tässä suhteessa Kiinan tuottavuuden kasvu on ollut selvästi nopeampaa jo 1980-luvulta lähtien.

Kiina on pyrkinyt nostamaan kokonaistuottavuuden kasvunopeutta myös investoimalla merkittävästi koulutukseen sekä tutkimukseen ja tuotekehittelyyn. Vuonna 1991 hieman alle puolet ikäluokasta osallistui toisen asteen koulutukseen, kun vuonna 2009 osuus oli noussut 68 prosenttiin (World Bank World Development Indicators 2011). Intiassa toisen asteen

¹ Kannattaa huomata, että Bosworth ja Maertens (2010) arvioivat kokonaistuottavuuden kasvun olleen selvästi nopeampaa, ennen vuotta 2000 heidän arvionsa vuotuisesta kokonaistuottavuuden kasvusta on noin prosenttiyksikön korkeampi.

Kuvio 4. Brasilian, Kiinan, Intian ja Venäjän kansainväliset patenttihakemukset, 2000–2010

Lähde: World Intellectual Property Organization.

opetukseen osallistuminen on noussut samaan aikaan noin kuuteenkymmeneen prosenttiin.

Maailmanpankin tilastojen mukaan 1990-luvun puolivälissä Kiinan ja Intian tutkimus- ja tuotekehitysmenot olivat noin 0,6 % bruttokansantuotteesta. Intiassa t&k-menojen kansantuoteosuus on kasvanut tämän jälkeen hitaasti ja vuonna 2008 se oli 0,8 %. Kiinassa sekä hallitus että yritykset ovat määrätietoisesti kasvattaneet tutkimus- ja tuotekehitysmenoja ja niiden kansantuoteosuus vuonna 2008 oli 1,4 %. Pelkkä tutkimusmenojen kasvattaminen ei tietenkään automaattisesti lisää esimerkiksi talouden tehokkuutta tai korkean teknologian

tuotteiden osuutta tuotannossa, mutta Kiinan lisäpanostuksella on ollut selviä, mitattavissa olevia vaikutuksia. Kasvaneet investoinnit tutkimukseen ja tuotekehitykseen näkyvät esimerkiksi Kiinan kansainvälisissä patenttihakemuksissa, ja niiden määrä on yli kymmenkertaistunut viimeisen vuosikymmenen aikana (kuvio 4). Vuonna 2010 Kiinan edellä kansainvälisten patenttihakemusten määrässä olivat vain Yhdysvallat ja Japani. On mahdotonta, että Kiinan patenttihakemusten kasvu jatkuisi tulevaisuudessa yhtä nopeana, mutta jo nähty kehitys kuvastaa Kiinan nopeasti kehittyvää inhimillisen pääoman varantoa.

3. Miltä maailmantalous näyttää tulevaisuudessa?

Kiinan ja Intian viime vuosien talouskasvu on siis perustunut sekä korkeaan investointiasteesseen että kokonaistuottavuuden nousuun. Jos Aasian jättiläisten talouskasvu jatkuu, vaikkakin hitaampana, millainen on maailmantalous kymmenen tai kahdenkymmenen vuoden kulluttua?

Kiinan kohdalla talouskasvu hidastuu tulevina vuosina lähes väistämättä. Ei liene realistista odottaa, että investointien BKT-osuus olisi lähellä 50 prosenttia vuodesta toiseen. Tuotannollisen pääoman kasvuvauhti tulee hidastumaan, ja tämä hidasta tulevaa talouskasvua. Tämä on itse asiassa myös yksi Kiinan uuden viisivuotissuunnitelman päätavoitteista. Yksityisen kulutuksen osuutta kansantalouden kysyntäpuolella pyritään nostamaan ja investointien alentamaan (KPMG 2011). Seuraavien viiden vuoden aikana (2011–2015) BKT:n keskimääräisen talouskasvun odotetaan olevan seitsemän prosenttia.² Kovin yksityiskohtaisten viisivuotissuunnitelmien tekeminen ja julkaiseminen kansantalouden tasolla vaikuttaa ehkä hieman erikoiselta, mutta dokumentti kertoo ainakin hallinnon prioriteeteista. Myös demografiset trendit tulevat hidastamaan Kiinan talouskasvua tulevina vuosina. Kiinassa työikäisten osuus väestöstä kasvoi noin 55 prosentista yli 70 prosenttiin vuosien 1975 ja 2010 välisenä aikana, osaksi ns. yhden lapsen politiikan ansiosta. Kuvioista 5 nähdään kuitenkin myös, miten Kiinan työikäinen (15–64-vuotiaat) väestö

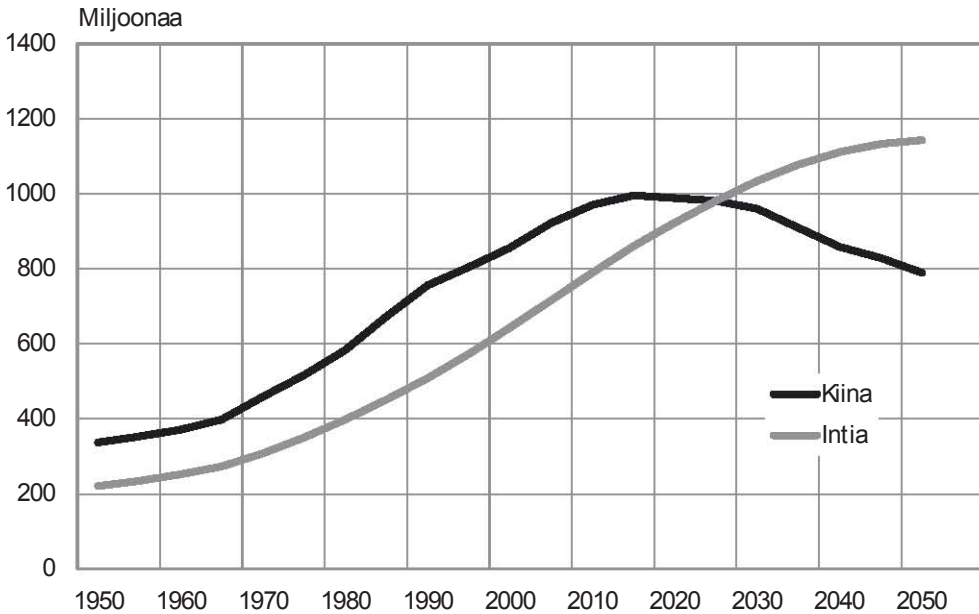
vähenee tulevina vuosina selvästi. On kuitenkin huomattava, että Intiassa työikäisen väestön kasvu jatkuu vielä vuoteen 2050 asti. Tämä johtaa osaltaan siihen, että Intian talouskasvu tulee hyvin todennäköisesti olemaan selvästi nopeampaa kuin Kiinan kasvu tulevina vuosikymmeninä.

Jos Kiinan ja Intian kasvu on tulevina vuosina edelleen suhteellisen nopeaa, ja jos Yhdysvaltojen, EU-maiden sekä Japanin kasvunäkymät ovat selvästi heikkommat, miltä maailmantalous näyttää vaikkapa kahden vuosikymmenen päästä? Kuviossa 6 esittelen erään mahdollisen kehityskulun suurten kansantalouksien kasvusta Yhdysvaltain (nimellisissä) dollareissa mitattuna vuoteen 2030 asti. Tilastolähteenä on käytetty IMF:n WEO-tietokantaa, ja ennusteet vuoteen 2015 asti tulevat myös suoraan IMF:ltä. Tämän jälkeen oletan, että Yhdysvaltain ja euroalueen nimellinen bruttokansantuote dollareissa mitattuna kasvaa tulevina vuosina keskimäärin viisi prosenttia vuodessa, mikä on hyvin lähellä viimeisten viidentoista vuoden keskiarvoa. Tämä vastaa myös tilannetta, jossa työvoiman määrä ei juuri kasva, mutta henkeä kohden laskettu bruttokansantuote nousee edelleen, ja inflaatio on suhteellisen maltillista.

Kiinassa ja Intiassa nimellinen bruttokansantuote on kasvanut noin viidentoista prosentin vauhtia viime vuosina. Tässä esimerkin omaisessa laskelmassa oletan, että Kiinan nimellisen bruttokansantuotteen kasvu dollareissa laskee kymmeneen prosenttiin vuonna 2017 ja edelleen viiteen prosenttiin vuonna 2025. Tämä vastaa skenaariota, jossa investointien kasvu hidastuu selvästi ja niiden kansantuoteosuus laskee. Samaan aikaan Kiinan valuutan reaalin vahvistuminen Balassa-Samuelsonin efektin kautta nostaa Kiinan BKT:n dollariarvoa. Intian kohdalla kasvu jatkuu nopeana pi-

² Kannattaa kuitenkin huomata, että edellisessä viisivuotissuunnitelmassa tavoitteena oli BKT:n kasvaminen 7,5 prosentilla, mutta toteutunut kasvu oli keskimäärin yli kymmenen prosenttia.

Kuvio 5. Kiinan ja Intian työikäisen väestön määrä, 1950–2050

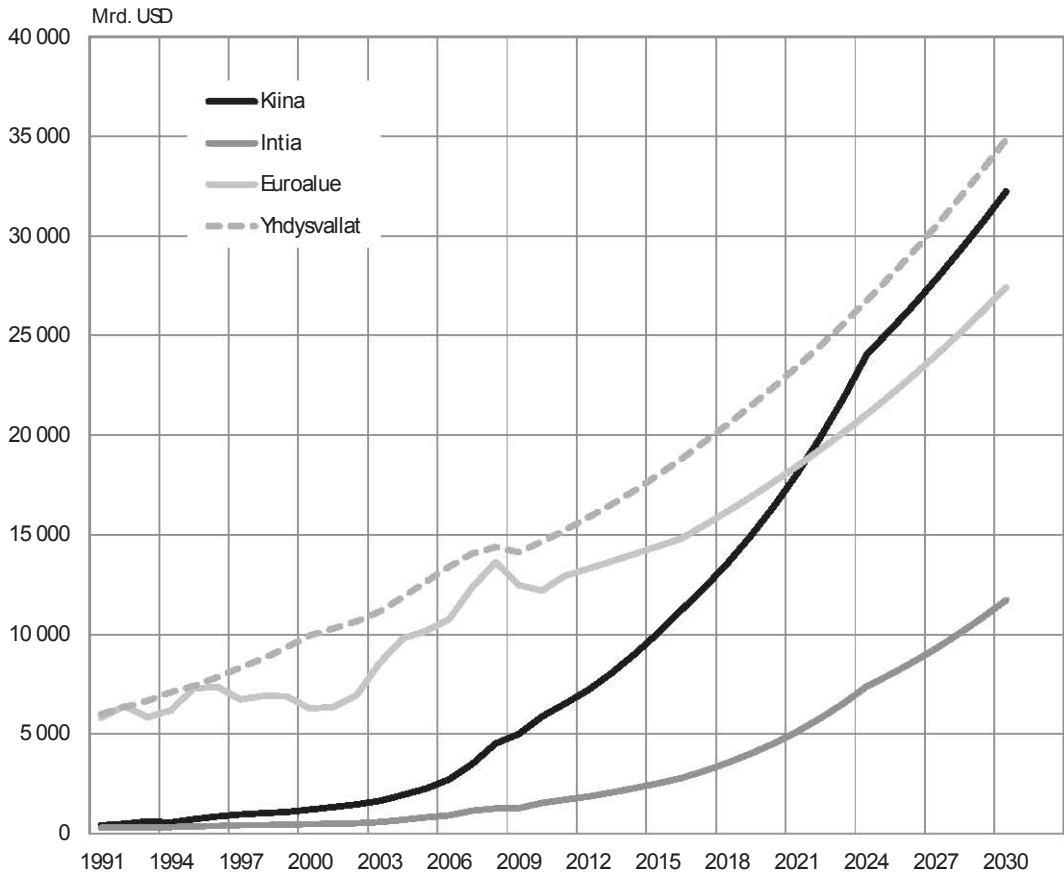
Lähde: UN World Population Prospects, 2010 Revision.

dempään, osaksi koska se on köyhempi, ja näin ollen henkeä kohden lasketun BKT:n kasvu voi jatkua pidempään. Lisäksi Intiassa työvoima kasvaa selvästi pidempään kuin Kiinassa, Yhdysvalloissa tai euroalueella. Näillä hyvin yksinkertaisilla ja varsin varovaisilla oletuksilla Kiinan BKT ohittaa euroalueen 2020-luvun alkupuoliskolla ja lähestyy Yhdysvaltain bruttokansantuotteen kokoa. Huolimatta alhaisesta lähtötasosta Intian BKT olisi vuonna 2030 jo noin puolet euroalueen vastaavasta.

Näillä yksinkertaisilla oletuksilla nähdään siis, että Aasian, ja etenkin Kiinan sekä Intian,

painoarvo maailmantaloudessa kasvaa lähes varmasti. On tietenkin mahdollista, että esimerkiksi ekologiset tekijät rajoittavat talouskasvua tulevaisuudessa eri tavalla kuin viime vuosikymmeninä. On kuitenkin vaikea nähdä, miksi esimerkiksi Kiinan talouskasvu olisi selvemmin altis vaikkapa saasteiden vaikutukselle kuin OECD-maiden taloudet. Globaalit ympäristövaikutukset vaikuttaisivat kaikkiin talouksiin, ja Aasian jättiläisten suhteellinen painoarvo maailmantaloudessa kasvaisi joka tapauksessa. □

Kuvio 6. Nimellinen bruttokansantuote, 1991–2030

Lähteet: IMF ja omat laskelmat.

Kirjallisuus

- Bosworth, B. ja Maertens, A. (2010), "Economic Growth and Employment Creation: The Role of the Service Sector", teoksessa Ghani, E. (toim.), *The Service Revolution in South Asia*, Oxford University Press: 103–146.
- Das, D.K., Erumban, A.A., Aggarwal, S. ja Wadhwa, D. (2010), "Total Factor Productivity Growth in India in the Reform Period: A Disaggregated Sectoral Analysis", KLEMS Conference Paper.
- Dollar, D. ja Wei, S. (2007), "Das (Wasted) Kapital: Firm Ownership and Investment Efficiency in China", IMF Working Paper No. 07/9.
- KPMG (2011), *China's 12th Five-Year Plan: Overview*, KPMG Insight Series, Beijing.
- Maddison, A. (2010), *Statistics on World Population, GDP and Per Capita GDP, 1-2008 AD*,

- http://www.ggdnc.net/MADDISON/Historical_Statistics/horizontal-file_02-2010.xls (viitattu 1.4.2011).
- OECD (2010), China, OECD Economic Surveys Volume 2010/6, Organisation for Economic Co-operation and Development, Paris.
- Young, A. (1995) "The Tyranny of Numbers: Confronting the Statistical Realities of the East Asian Growth Experience", *Quarterly Journal of Economics* 110: 641–680.
- Yueh, L. (2010), *The Economy of China*, Edward Elgar, Cheltenham.